

OTWARTE ZASOBY EDUKACYJNE – Sprawozdanie z seminarium

Beata Malentowicz, Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu

Opublikowano 08.03.2010

19 lutego 2010 roku w siedzibie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu odbyło się seminarium „Otwarte Zasoby Edukacyjne” zorganizowane we współpracy z Serwisem Elektroniczna Biblioteka Pedagogiczna SBP.

Seminarium kierowane było do nauczycieli oraz bibliotekarzy województwa dolnośląskiego, a zorganizowane zostało w celu upowszechnienia informacji o wolnych zasobach edukacyjnych, o kompetencjach wyszukiwawczych użytkowników wolnych zasobów oraz o rozwiązaniach wspomagających proces edukacji realizowanych za pomocą otwartych zasobów edukacyjnych zarówno na zajęciach lekcyjnych, pracy w bibliotece jak i podczas zajęć pozalekcyjnych. Współczesnej edukacji stawia się wiele wyzwań takich jak globalizacja, wzrost wymagań wobec systemów zarządzania i organizacji społeczeństwa, powstanie społeczeństwa wiedzy, konieczność szybkiego podnoszenia kwalifikacji, większy i łatwiejszy dostęp do kultury, rozwój technologii informatycznych i komunikacyjnych. Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym oraz powszechnym już dostępie do Internetu możliwe jest nie tylko bierne uczestnictwo w kulturze, ale też aktywne tworzenie jej treści.

Pierwszy referat zatytułowany „Edukacja – Internet – Kultura Otwarta. Zarys problematyki” przedstawiony przez panią Marię Bosacką z Biblioteki Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego zapoznał uczestników z przedsięwzięciami rozwijanymi w duchu Wolnej Kultury, takimi jak: uniwersytety otwarte (Open Universities), otwarte oprogramowanie (Open Software), otwarty dostęp (Open Access), Otwarte Zasoby Edukacyjne (Open Educational Resources), Technologie Web 2.0 i szczególnie ich rodzaj – „Wiki”. Prelegentka uświadomiła uczestnikom seminarium jak wielkie są oczekiwania użytkowników wobec nowych technologii informacyjnych, które niosą ze sobą liczne obietnice, a jedną z nich jest zapowiedź nieograniczonego, szybkiego i pełnego dostępu do informacji i dóbr kultury oraz możliwość bycia twórcą, nie zaś pasywnym odbiorcą. Autorka omówiła również problem związany z ochroną praw autorskich. W drugiej części referatu pani Maria Bosacka zaprezentowała proces tworzenia OZE w Polsce. Omówiła działalność Koalicji Otwartej Edukacji, której celem jest budowanie, promocja i aktywizacja obywateli na rzecz otwartych zasobów edukacyjnych rozumianych jako materiały, które są udostępnione w sposób otwarty i gwarantujący ich odbiorcom wolność wykorzystywania i odtwarzania utworu, wolność poznawania dzieła oraz stosowania zawartych w nim informacji, wolność redystrybucji i wolność dystrybucji dzieł pochodnych.

W następnym referacie zatytułowanym „Otwarte zasoby edukacyjne – wybrane inicjatywy” pani Wiesława Jędrzejewska, nauczyciel bibliotekarz z Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu, szczegółowo omówiła problematykę związaną z prawem autorskim oraz tzw. domeną publiczną, rozumianą jako abstrakcyjny zbiór utworów, które nie są kontrolowane, zabezpieczone czy zawłaszczone przez kogoś na mocy systemu własności intelektualnej. Autorka zapoznała uczestników z systemami licencjonowania zaproponowanymi przez Creative Commons, organizacji, która stara się zapewnić twórcom jak najlepszą ochronę ich praw, przy jednoczesnym umożliwieniu jak najszerszego wykorzystania ich dzieł. W drugiej części referatu pani Wiesława Jędrzejewska zaprezentowała różnorodne inicjatywy związane z działaniami na rzecz otwartych zasobów edukacyjnych na świecie, takich jak Wikiedukator, Connexions czy Curriki, które jest czymś więcej niż stroną w Internecie, jest wspólnotą nauczycieli, uczniów i ekspertów edukacji współpracujących ze sobą w celu stworzenia wysokiej jakości materiałów edukacyjnych, które mogą wspomagać pracę nauczycieli i studentów z całego świata. Curriki jest środowiskiem sieciowym utworzonym w celu wsparcia rozwoju bezpłatnej dystrybucji materiałów dla każdego, kto ich potrzebuje. Nazwa wspólnoty jest grą słów curriculum i wiki, opisując w ten sposób technologię, jakiej używa, by promować powszechny dostęp do edukacji. Omawiając OZE w Polsce prelegentka skupiła się przede wszystkim na przedstawieniu projektów związanych z Fundacją Nowoczesna Polska. Jednym z nich są Wolne lektury - biblioteka internetowa z lekturami szkolnymi, która działa od 2007 roku i udostępnia w swoich zbiorach lektury szkolne zalecane do użytku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i które trafiły już do domeny publicznej. Są one opracowane, opatrzone komentarzem i udostępnione w kilku formatach.

Można je zgodnie z prawem, bezpłatnie przeglądać, ściągać na swój komputer, a także udostępniać innym i cytować. Drugim projektem są Wolne podręczniki, czyli książki pisane przez nauczycielki i nauczycieli. Powstają one w zgodzie z ideałami ruchu wolnej kultury, czyli z przekonaniem, że nasze wspólne dziedzictwo – ludzka wiedza – powinno być dostępne i otwarte dla wszystkich. W ostatniej części wystąpienia autorka zaprezentowała kolejne inicjatywy OZE, takie jak: repozytorium Open AGH, Konkurs Notatki w Internecie, projekt Otwórz książkę, Wikibooks oraz portal Scholaris.

W kolejnym wystąpieniu „Czytelnia internetowa ibuk.pl – propozycja dla współczesnego czytelnika” pani Aleksandra Wołoszczuk reprezentująca Wydawnictwo Naukowe PWN przedstawiła pierwszą w Polsce czytelnię on-line w języku polskim. Uczestnicy seminarium uzyskali wyczerpujące informacje na temat czym jest serwis ibuk.pl, dla kogo jest przeznaczony i co oferuje bibliotekom. Prelegentka przedstawiła czytelnię on-line ibuk.pl jako alternatywny kanał dystrybucji wiedzy, proponujący szeroką ofertę podręczników akademickich i publikacji naukowych, książek w języku angielskim oraz darmowych publikacji przeznaczonych dla „człowieka cyfr” przyzwyczajonego do cyfrowego obrazu tekstu, dla każdego, kto poszukuje wiedzy. Bibliotekarzy zainteresowała oferta dla bibliotek, którą pani Aleksandra Wołoszczuk bardzo szczegółowo omówiła prezentując korzyści, jakie przyniosłoby poszczególnym placówkom bibliotecznym korzystanie z serwisu.

W drugiej części seminarium pani Ewa Rozkosz z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu przedstawiła referat „Otwarte repozytorium InfoLit Global – w kierunku rozwoju idei information literacy”. W swoim wystąpieniu zaprezentowała projekt InfoLit Global, którego naczelnym celem jest rozwój, a także rozpowszechnienie koncepcji information literacy. Projekt realizowany jest przez Sekcję ds. Information Literacy funkcjonującą w strukturach IFLA, ze środków UNESCO, zasięgiem obejmuje cały świat. Autorka scharakteryzowała jedno z działań tego przedsięwzięcia, a mianowicie otwarte repozytorium materiałów związanych z tematyką information literacy jako bazę, w której zastosowano mechanizmy Web 2.0, umożliwiając tym samym uczestnictwo zainteresowanych osób (z różnych krajów) w tworzeniu jej zasobów. Pani Ewa Rozkosz zaprezentowała poszczególne kategorie tematyczne: produkty dla użytkowników, publikacje, organizacje, kursy dla szkoleniowców oraz komunikacja. Prezentując poszczególne sekcje repozytorium, autorka omówiła założenia i sposoby realizacji koncepcji information literacy, w tym kształcenie umiejętności informacyjnych.

Autor ostatniego wystąpienia „Zjeść ciastko i mieć ciastko... czyli open source w edukacji”, pan Roman Lorens, jako trener nauczania zdalnego i doświadczony dydaktyk e-learningowy podjął dyskusję na temat problemów edukacji XXI wieku: kreatywności i innowacyjności pracy nauczycieli, możliwości zdobywania wiedzy dzięki Internetowi, właściwości sieci oraz miejsca biblioteki w otwartej edukacji, przedstawił także idee wolnego i otwartego oprogramowania. W drugiej części wystąpienia pan Roman Lorens przedstawił katalog programów wspomagających proces edukacji, przybliżył tematykę zajęć, które można realizować w oparciu o dostępne oprogramowanie.

Z zaproszenia organizatorów skorzystało ponad 90 osób, głównie bibliotekarzy bibliotek szkolnych i pedagogicznych, ale obecni byli także przedstawiciele bibliotek publicznych i naukowych. Przeprowadzone badanie ankietowe wskazuje, że temat Otwarte Zasoby Edukacyjne wart jest kontynuacji.